

3. Капуściński J., Rodzoch A., Geotermia niskotemperaturowa w Polsce i na świecie. Stan aktualny i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Borgis, 2010. –140 s.
4. Ekonomiczne i prawne aspekty wykorzystania odnawialnych źródeł energii w Polsce / Opracowanie przygotował zespół interdyscyplinarny pod kierunkiem Grzegorza Wiśniewskiego - Dyrektora Europejskiego Centrum Energii Odnawialnej. Warszawa: EC BREC/IBMER, 2000. – 209 s.
5. Перспективы энергетических технологий. В поддержку Плана действий «Группы восьми». Сценарии и стратегии до 2050 г. ОЭСР/МЭА, WWF России (перевод на русский язык, ред. часть 1 А. Кокорин, часть 2 Т. Муратова. – М.: 2007. – 586 с.
6. Скришевський В.А. Що таке сонячна енергетика і чи потрібна вона сьогодні Україні? [Електронний ресурс] / Екоклуб "Зелена Хвиля". – 27.01.08. – Режим доступу: <http://ecoclub.kiev.ua/index.php?go=Pages&in=view&id=75>
7. Сонячна енергетика [Електронний ресурс] / Державне Агентство з енергоефективності та енергозбереження України. – 2009. – Режим доступу: <http://naer.gov.ua/sonyachna-energetika>
8. Малая М. Державна політика у сфері розвитку відновлюваних джерел енергії [Електронний ресурс] / Сонячна енергетика в Україні (матеріали круглого столу). – 2011-03-30. – Режим доступу: <http://ua-energy.org/post/6636>
9. Лукомський Д. До питання розвитку альтернативних джерел енергії [Електронний ресурс] / Сонячна енергетика // Альтернативні джерела енергії. – №1. – вересень 2009 року. – Режим доступу: http://solareview.blo.gspot.com/2009/03/blog-post_23.html
10. Литовченко В., Стріха М. Сонячна енергетика – як альтернатива колективному самознищенню [Електронний ресурс] / Щоденна всеукраїнська газета «День» №187, 31 жовтня 2007. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/190550/>
11. Матвієнко М.Т. Перспективи розвитку відновлюваної енергетики в Україні // ЕКОінформ, 2011. – № 6. – С. 11-12
12. Савицкий А. Украинской альтернативной энергетике нужны иностранные инвестиции [Електронний ресурс] / DEUTSCHE Welle DW 2011. – Режим доступу: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,6117173,00.html>
13. World Energy Outlook 2010. Основные положения. Russian Translation [Електронний ресурс] / International Energy Agency. – OECD/IEA, 2010. – Режим доступу: <http://www.iea.org/weo/2010.asp>
14. Енергетична стратегія України на період до 2030 року. Із змінами і доповненнями, внесеними розпорядженням Міністерства палива та енергетики України від 26 березня 2008 року. Режим електронного доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN38530.html
Кращі практики щодо енергозбереження у житлово-комунальному господарстві України. – К.: Центр громадської експертизи, 2011. – 184 с.

УДК:338.436

ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ

Квятко Т.М., асистент

*Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка*

В даній статті проаналізовано сучасний стан галузі свинарства, а також запропоновано структуру виробничо-збутового інтеграційного утворення вертикального типу.

The current statement of pork-production is analyzed. The structure of vertical type Producing and Selling Integration Organization are proposed.

Постановка проблеми. Свинина – це один з традиційних для України та дуже затребуваних на зовнішніх ринках продуктів, що може відіграти визначальну роль у становленні нашої країни як світового постачальника продовольства. Однак, нині підгалузь свинарства характеризується нестабільною ефективністю діяльності суб'єктів сфери виробництва. Збитковість практично 80 % підприємств, які займаються виробництвом та реалізацією свинини, зокрема, Харківської області, зумовлює відсутність у них коштів для інвестування у власний бізнес, що в подальшому унеможливило швидкий та результативний розвиток підгалузі. Проте, як показали попередньо проведені нами дослідження, наразі підгалузь свинарства має всі необхідні ринкові передумови для інтенсифікації свого розвитку. Відповідно, ми маємо справу з парадоксальною ситуацією, коли продукція має не тільки потенційний, а й реальний попит, однак, процес виробництва продукції свинарства залишається не ефективним та, відповідно, непривабливим для більшості інвесторів.

Відзначимо, що на даний момент в підгалузь свинарства інвестують кошти лише іноземні інвестори та агрохолдинги, проте частка підприємств-виробників свинини, створених за їх участі, на внутрішньому ринку свинини і досі залишається незначною. Крім того, низька концентрація капіталу в сфері виробництва свинини, не дає підприємствам змоги самостійно реалізувати підприємницькі проекти, спрямовані на відновлення підгалузі. А тому актуальність питань пов'язаних з підвищенням ефективності діяльності підприємств-виробників свинини та рівня концентрації капіталу в підгалузі не викликає жодних сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування та розвитку інтеграцій в сільськогосподарському виробництві приділяло багато уваги, як вітчизняних так і зарубіжних вчених, а саме: В.Я. Амбросов, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, М.Й. Малік, П.С. Березівський, І.І. Лукінов, В.В. Юрчишин та багато інших. В їх працях детально розглядаються фактично всі можливі проблемні питання створення, функціонування та розвитку інтеграційних процесів в усіх галузях та продуктових комплексах сільськогосподарського виробництва. Проте, реалії сьогодення ставлять все нові й нові виклики, реагувати на які вітчизняна аграрна економічна наука має своєчасно. Слід відзначити, що наразі в підгалузі свинарства інтеграційні об'єднання практично не функціонують, а існуючі не досягають належних результатів своєї діяльності. Отже, необхідно шукати нові підходи до активізації та підвищення інтеграційних процесів в свинарстві, які б сприяли забезпеченню високого рівня ефективності всіх учасників інтеграційних утворень.

Постановка завдання. Метою виконання даного дослідження є опрацювання науково обґрунтованого підходу до створення вертикальних інтеграційних об'єднань з виробництва та реалізації продукції свинарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попередньо виконані нами дослідження переконливо підтверджують те, що нині в Україні одна з основних підгалузей тваринництва – свинарство, потребує кардинальних реформаційних змін, необхідність яких зумовлена, насамперед, зниженням обсягів виробництва сировини, погіршенням якісних характеристик продукції, висо-

ким рівнем витрат виробництва, низькими цінами на свинину та неспроможністю вітчизняного товаровиробника повністю задовольнити потреби потенційних споживачів. В свою чергу, зазначимо, що реформи, які були здійснені державою в агропромисловому виробництві України, лише простимулювали та прискорили розвиток негативних процесів як в галузі тваринництва в цілому, так і в свинарстві зокрема. В наслідок цього, по-перше, відбулася деіндустріалізація та деконцентрація (подрібнення) виробництва, а по-друге, спостерігалися негативні структурні зрушення у виробництві даного виду продукції. Так, в 1990 р. 72,4 % свиней було сконцентровано в сільськогосподарських підприємствах, а 27,6 % – в особистих селянських господарствах, проте, на кінець 2009 р. сільськогосподарські підприємства вирощували лише 43,7 % свиней, а господарства населення – 56,3 % (рис. 1). При цьому сподівання, які були покладені на дрібнотоварне виробництво, не виправдалися: поголів'я тварин в 2009 р. у підприємствах всіх форм власності скоротилося на 61 % в порівнянні з 1990 р. та становило 7052,8 тис. гол.

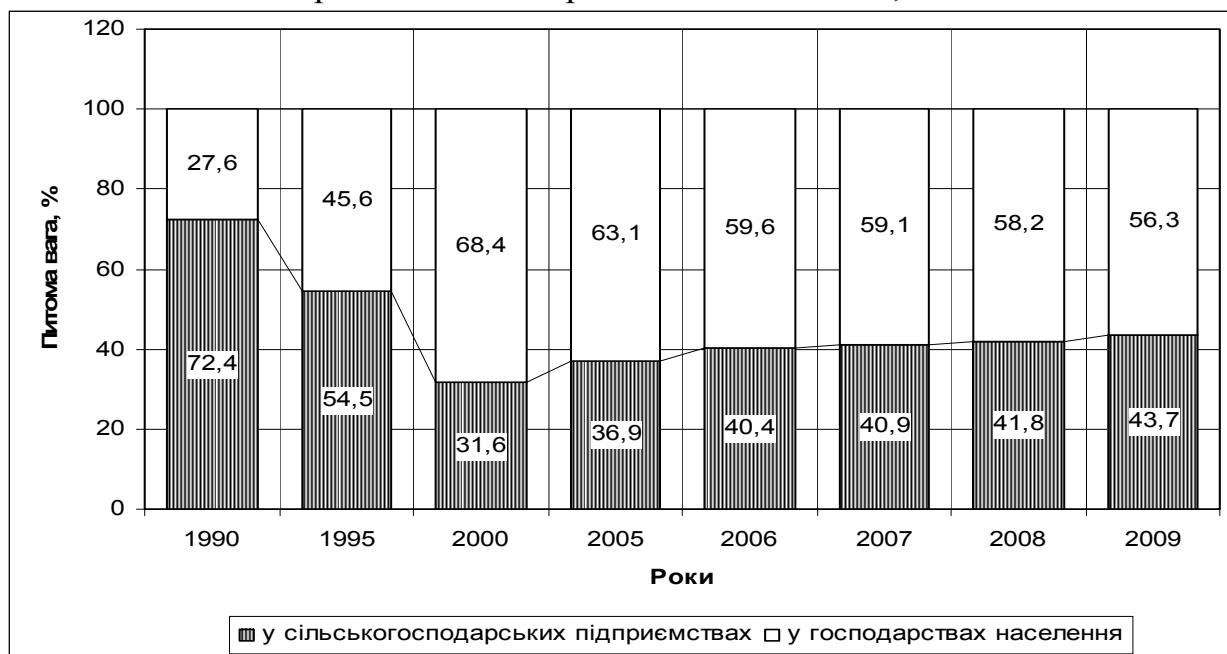

Рис. 1. Структура поголів'я свиней за категоріями господарств у 1990-2009 рр. *

* джерело: складено за даними Держкомстату України [3]

Також, виробники свинини почали використовувати біологічні добавки для того, щоб скоротити цикл виробництва даного виду продукції, однак такі дії негативно позначилися на якості продуктів забою свиней та на деяких підприємствах підвищили рівень собівартості виробництва свинини.

До того ж, нині, в більшості вітчизняних сільськогосподарських підприємств використовуються застарілі технології утримання та годівлі тварин. Як правило, у 65-75 % товаровиробників процес виробництва свинини є досить трудомістким, оскільки значна частина робіт виконується вручну, що в подальшому зумовлює високий рівень собівартості виробництва свинини.

Найбільш раціональним виходом з такої ситуації, на нашу думку, є створення умов для притоку інвестиційних ресурсів з інших, передусім, суміжних сфер до підгалузі свинарства. Ми вважаємо, що досягти останнього можливо за рахунок поглиблення інтеграційних процесів в підгалузі, спрямованих як на зростання обсягів виробництва, так і на здешевлення продукції та ресурсів виробництва, а отже підвищення цінової конкурентоспроможності. Безумовно, найпростіше зацікавити у розміщенні коштів в розвитку підгалузі того інвестора, який використовує її продукцію у власному бізнесі. Таким інвестором, на нашу думку, є або підприємства сфери переробки, або сфери обігу відповідного виду продукції.

Як показують попередньо здійснені розрахунки, сільськогосподарські підприємства, що займаються виробництвом та реалізацією свинини наразі мають суттєві резерви для зниження собівартості одиниці продукції. Однак, для цього підприємствам необхідно стабілізувати ефективність своєї виробничо-комерційної діяльності. Досягти цього, на нашу думку, можливо за рахунок вирішення питань кормозабезпечення утримання тварин, оптимізації структури раціонів та зниження витрат на корми.

Так, наприклад, в Данії на виробництво 1 ц живої маси свиней витрачають 2,8-2,9 ц.к.од., в Україні даний показник коливається в межах 8,2-8,8 ц.к.од., що в подальшому відбивається на рівні собівартості виробництва продукції.

Зазначимо, що не слід забувати і про збутову діяльність господарств. Так, за умови раціоналізації збуту своєї продукції ефективність підприємств стабілізуватиметься та зростатиме, передусім, за рахунок дії цінового фактору.

На сьогоднішній день науковцями та фахівцями опрацьована велика кількість пропозицій щодо подолання кризових явищ в підгалузі свинарства, реалізація яких потребує значних фінансових ресурсів. Враховуючи сучасний стан діяльності вітчизняних товаровиробників, ми вважаємо, що вирішення проблем в свинарстві, на рівні підприємств, необхідно розпочати з створення поліфункціонального (виробничо-збутового) інтеграційного утворення вертикального типу на основі об'єднання економічних інтересів підприємств-виробника продукції свинарства, збиткових сільськогосподарських підприємств рослинницького напрямку, що спеціалізуються на польовому кормовиробництві, а також підприємства сфери оптової торгівлі м'ясом свиней (рис. 2).

Наразі основна частина науковців схиляється до думки, що реалізація будь-якого виду сільгосппродукції повинна бути здійснюватися з мінімальною участю посередницьких структур, адже це є значно вигіднішим для вітчизняного товаровиробника. Ми також поділяємо дану позицію, але беручи до уваги реалії сьогодення розуміємо, що, нажаль, функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому ринку унеможлиблюється без участі посередницьких організацій. Не дивлячись на те, що ефективність функціонування торговельного капіталу значно перевищує ефективність функціонування капіталу виробничого [2] саме посередницькі організації формують попит на оптовому ринку свинини. До того ж зважаючи на більші фінан-

сові можливості цих суб'єктів ринку ми пропонуємо залучати їх капітал у виробництво шляхом участі в інтеграційних об'єднаннях (рис. 2). В свою чергу, варто відмітити, що в більшості випадків товаровиробник немає належного обсягу грошових коштів для підтримання повноцінного циклічного процесу виробництва, а тому наявність інвесторів є вкрай необхідною, в ролі яких, на нашу думку, повинні виступити саме вітчизняні посередницькі структури. В подальшому виробник продукції свинарства співпрацює з збитковими господарствами, які займаються виробництвом продукції рослинництва. Безпосередньо виробник укладає договір з підприємством рослинницького напрямку на постачання продукції польового кормовиробництва.

Рис. 2. Пропонована схема взаємодії учасників вертикального інтеграційного об'єднання на внутрішньому ринку продукції свинарства*

* розроблено автором

Зауважимо, що запропонований підхід до створення інтеграційного об'єднання сприятиме задоволенню економічних інтересів всіх його учасників. Так, підприємства-постачальники кормів наперед будуть знати яку кількість продукції їм необхідно виробити, при цьому господарства будуть впевнені, що дана продукція буде реалізована підприємству-виробникові свинини за справедливими цінами, які забезпечуватимуть необхідний для розширеного відтворення рівень економічної ефективності виробництва та реалізації. Останнє значною мірою полегшить планування виробничо-комерційної діяльності та сприятиме стабілізації доходів тих сільськогосподарських підприємств, які є наразі збитковими. До того ж в результаті співпраці з виробником продукції свинарства підприємства-постачальники кормів матимуть змогу дотримуватися науково обґрунтованих сівозмін, що в подальшому позитивно

вплине на стан ґрунтів сільськогосподарського призначення, а отже і на урожайність сільськогосподарських культур.

Зазначимо, що підприємству-виробникові кормів ми пропонуємо вступати в дане інтеграційне об'єднання на добровільних засадах, керуючись лише власними інтересами. Так, договір на постачання кормів для виробника продукції свинарства підприємствами повинен укладатися заздалегідь (в договорі повинна бути зазначена ціна реалізації та необхідний обсяг кормів), тобто ми пропонуємо використання форвардних угод. В подальшому виробник свинини (в залежності від умов договору) зобов'язаний підприємству-постачальнику кормів перерахувати певний обсяг авансованих коштів. Другим етапом виконання договору є, власне, постачання необхідного обсягу кормів для виробника свинини та кінцева оплата підприємству-виробникові кормів.

Проте, слід відмітити, що сільськогосподарському підприємству, яке спеціалізується переважно на виробництві продукції рослинництва, ми пропонуємо, реалізовувати за форвардними угодами такий обсяг продукції, який спроможний забезпечувати беззбитковість його виробництва. Іншу частину продукції виробник реалізує за власними каналами реалізації, де ціна змінюється в залежності від ситуації, що склалася на ринку. При цьому ми виходимо з того, що на початковому етапі участі в інтеграційному об'єднанні економічне становище підприємства, що спеціалізується на польовому кормовиробництві, не повинно погіршитися, а в подальшому повинно значно покращитися за рахунок гарантовано прибуткового збуту частини своєї продукції. Саме цими економічними міркуваннями і має бути зумовлений вибір площі посівів кормових та зернофуражних культур, які використовуватимуться всередині об'єднання.

В свою чергу, підприємство-виробник продукції свинарства буде забезпечено необхідним обсягом кормів (за рахунок наявності стійких інтеграційних зв'язків з підприємствами рослинницького напрямку), а також фінансовими ресурсами (за рахунок інтеграційного зв'язку з інвестором), що створить сприятливі умови для розвитку як його виробничої діяльності, так і підгалузі в цілому. Останнє є вкрай важливим з огляду на постійне скорочення в сучасних умовах кількості підприємств-виробників свинини, зокрема, в Харківській області.

Також значною мірою буде задоволено і інтереси посередницьких структур, адже кожен розуміє, що виробляти продукцію є значно дешевше, аніж її купувати. В результаті запропонованої схеми взаємодії суб'єктів інтеграційного об'єднання посередник матиме змогу отримати той же розмір прибутку, але з нижчим рівнем торгової націнки, або максимізувати прибуток за рахунок раціоналізації збуту шляхом диференціації його каналів, поглиблюючи власні переваги у ціновій конкуренції.

Вважаємо, що за умов які склалися на даному сегменті ринку сільськогосподарської продукції нині значно ефективнішим є приваблення вітчизняного інвестора (з наявним капіталом), аніж іноземного, в підгалузь свинарства. І до того ж скільки б науковці не доводили ефективність функціонування

на ринку сільськогосподарської продукції вітчизняних товаровиробників без участі посередницьких структур, нажаль, в реальних умовах ситуація залишається категорично іншою. А тому, для ефективного функціонування та розвитку внутрішнього ринку продукції свинарства необхідно залучити всіх суб'єктів господарювання, в тому числі і посередників, які спроможні позитивно вплинути на розвиток підгалузі, а отже і на рівень продовольчої та економічної безпеки нашої держави.

Для підтвердження цього положення нами було розраховано показники, що характеризують економічну ефективність діяльності учасників інтеграційного об'єднання на прикладі ПОСП «Рояківка», ПП «Андріївка», ПОСП «Мажарка», ПП «Агропрогрес» та ТОВ «Верес» (табл. 1).

Таблиця 1

Економічна ефективність діяльності учасників інтеграційного об'єднання*

Показник	Перший рік					Другий рік				
	ПОСП "Рояківка"	ПП "Андріївка"	ПОСП "Мажарка"	ПП "Агропрогрес"	ТОВ "Верес"	ПОСП "Рояківка"	ПП "Андріївка"	ПОСП "Мажарка"	ПП "Агропрогрес"	ТОВ "Верес"
Виручка від реалізації продукції рослинництва, тис. грн	10374	17768	15018	-	-	11930	20433	17271	-	-
в т. ч. кормових та зернофуражних культур, тис. грн	4649	6925	6207	-	-	5812	8656	7759	-	-
Повна собівартість продукції рослинництва, тис. грн	4044	7423	6014	-	-	4650	8536	6916	-	-
в т. ч. кормових та зернофуражних культур, тис. грн	2184	3161	2856	-	-	2730	3952	3569	-	-
Прибуток в рослинництві, тис. грн	6330	10345	9005	-	-	7279	11897	10355	-	-
в т. ч. від участі в інтеграційному об'єднанні, тис. грн	2465	3763	3352	-	-	3082	4704	4190	-	-
Виручка від реалізації свинини, тис. грн	-	-	-	4940	-	-	-	-	7904	-
Повна собівартість свинини, тис. грн	-	-	-	3004	-	-	-	-	4266	-
Прибуток в свинарстві, тис. грн	-	-	-	1936	-	-	-	-	3638	-

Показник	Перший рік					Другий рік				
	ПОСП "Роя-квівка"	ПП "Андріївка"	ПОСП "Мажарка"	ПП "Агропрогрес"	ТОВ "Верес"	ПОСП "Роя-квівка"	ПП "Андріївка"	ПОСП "Мажарка"	ПП "Агропрогрес"	ТОВ "Верес"
Виручка інвестора від реалізації свинини, тис. грн	-	-	-	-	6422	-	-	-	-	10444
Витрати інвестора на закупівлю сировини, тис. грн	-	-	-	-	4940	-	-	-	-	7904
Прибуток інвестора від реалізації свинини, тис. грн	-	-	-	-	1482	-	-	-	-	2540
Рентабельність виробництва та реалізації продукції в інтеграційному об'єднанні, %	112,9	119,0	117,4	64,4	30,0	112,9	119,0	117,4	85,3	32,1

* розраховано автором на підставі: 1. Даних форми № 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» за 2010 рр. 2. Ціни на сільськогосподарську продукцію // [Електронний ресурс] – Режим доступу до інформації: <http://www.apk-inform.com>

Так, на основі здійснених прорахунків визначено, що в результаті взаємодії підприємства-виробника свинини та підприємств-постачальників кормів, рівень рентабельності виробництва та реалізації продукції підприємств рослинницького напрямку в інтеграційному об'єднанні перевищить 100 %. Покращення ситуації також відмічається і в ПП «Агропрогрес». Так, рівень рентабельності виробництва та реалізації свинини, за нашими підрахунками, на підприємстві становитиме майже 64 %, що практично на 63 відсоткових пункти вище в порівнянні з 2010 р.

Що стосується реалізації економічних інтересів інвестора, тобто підприємницької структури, від участі в об'єднанні, то він, окрім достатньо високої дохідності ведення свого основного бізнесу, забезпечить стабільність отримання продукції для реалізації в необхідних обсягах, а отже досягнення ритмічності фінансових надходжень та розширення цільової аудиторії споживачів за рахунок тих їх груп, які зацікавлені у стабільній якості та обсягах постачання свинини.

Висновки. Виконані розрахунки показали, що в сучасних умовах функціонування вітчизняного ринку свинини розвиток інтеграційних процесів, зокрема, за запропонованим нами сценарієм дозволить створити передумови до суттєвого підвищення ефективності функціонування цієї, вкрай важливої, підгалузі тваринництва, а також сприяти підвищенню та стабілізації доходів сільськогосподарських підприємств інших галузевих напрямів.

Література.

1. Азізов С.П. Деякі питання організації та підвищення ефективності тваринництва / С.П. Азізов // Економіка АПК. – 2011. – №4. – С. 12-15.
2. Красноручький О.О. Розвиток маркетингу на ринку агропродовольчої продукції України: монографія / О.О. Красноручький, Ю.І. Данько. – Харків: «Міськдрук», 2009. – 262 с.
3. Сільське господарство України за 2009 рік. Статистичний щорічник // Державний комітет статистики України; Під заг. кер. Ю.М. Остапчука. – К., 2010. – 375 с.

УДК 658.14 (330.11)

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Кокорєва О.В., асистент

Херсонський національний технічний університет

У статті розглянуто місце державного управління в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів туристичної діяльності, а саме: наведено схему впливу державного управління на стан економічної безпеки туристичних підприємств. Розглянуто найпоширеніші та найефективніші форми співробітництва між туристичними підприємствами, визначено ефекти від діяльності туристичного кластеру у сучасних умовах господарювання.

In the article the place of state administration is considered in the system of providing of economic security of subjects of tourist activity, namely: the chart of influence of state administration is resulted on the state of economic security of tourist enterprises. The most widespread and most effective forms of collaboration are considered between tourist enterprises, certainly effects from activity tourist a cluster in the modern terms of menage.

Постановка проблеми. Світовий досвід економічно-розвинутих країн свідчить, що туризм є надприбутковим компонентом сучасної ринкової економіки. Але в Україні його розвиток є дещо інертним та потребує в першу чергу, загальнодержавної та регіональної підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування механізмів забезпечення економічної безпеки, класифікація загроз, пропозиції щодо критеріїв оцінки стану економічної безпеки підприємств достатньо широко розкрито у роботах провідних вчених, таких як: О.В. Арефєвої, Г.В. Козаченко, О.М. Ляшенко, Н.Й. Реверчук, та ін. Однак, незважаючи на глибину сучасних економічних напрацювань щодо теоретичних та методичних положень, досить вразливою є правова база регулювання економічної безпеки туристичного підприємства, і в цілому відсутня концепція його економічної безпеки.

Постановка завдання. Метою статті є визначення ролі і місця державного управління в системі забезпечення економічної безпеки туристичного підприємства, а також дослідження ефективних форм співробітництва туристичних підприємств та вплив на їх діяльність системи державного управління.